

Kommunstyrelsen

Mathias Brandt

Finansdepartementet

Remissyttrande SOU 2016:48, Regional indelning – tre nya län, Finansdepartementets dnr Fi2016/02568/K

Sammanfattning

Hällefors kommun ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag. Ett antal synpunkter eller reservationer redovisas dock nedan.

För kommunens del är kärnan i utredningen ett bildande av Svealands län till vilket vi ställer oss huvudsakligen positiva. Vi anser dock att Värmlands län naturligen bör införlivas i Svealands snarare än Västra Götalands län, vilket utvecklas i resonemangen nedan.

För att en reform som den föreslagna ska få effekt, är det en förutsättning att de statliga myndigheterna anpassas till de nya administrativa gränserna.

Hällefors kommun ser en risk i att det regionala parlamentet kan komma att upplevas som avlägset och anonymt vilket kan leda dels till minskat folkligt förtroende, dels till att rekryteringen av fritidspolitiker försvåras.

Vi ser att den föreslagna tidsplanen kan vara allt för snäv av anledningar som utvecklas nedan.

Avsnitt 5, utmaningar för samhällsorganisationen

Utredningens förslag utgör inte, som vi ser det, i sig någon lösning på de demografiska utmaningar som Sverige står inför. Förslagen kan vara en del i en lösning, som då förutsätter andra insatser på såväl statlig, regional som lokal nivå.

Storstadsområdenas fördelar kan förklaras med befolkningstäthet snarare än totalt invånarantal, då koncentrationen av befolkning innebär ekonomiska och administrativa fördelar.

Detta innebär dels att vi uppfattar frågan om regionernas totala invånarantal som mindre viktig, dels att det finns en risk att de områden som hamnar i de föreslagna länens periferi fortsatt kommer att dras med de demografiska och andra problem som finns redan idag. Det kan inte heller uteslutas att dessa

problem förstärks om regionala centra, statlig närvaro och annat ytterligare centraliseras jämfört med idag.

Med detta sagt, anser vi att det är av största vikt att förslaget kombineras med goda möjligheter till samordning mellan länen som sådana och mellan kommuner och andra aktörer på olika sidor om de föreslagna länsgränserna. Genom att öppna för nya samverkansformer kan många av de farhågor som redovisats undvikas.

Avsnitt 7, en ändamålsenlig regional samhällsorganisation

Hällefors kommun instämmer i utredningens förslag och bedömningar och vill särskilt betona vikten av en samordnad statlig regional indelning för att utredningens förslag i sin helhet ska få full effekt.

Vidare har kommittén i dialog med regionala företrädare lyft fram ytterligare myndigheter som bör ha samma geografi för sin regionala organisation som de nya länen. De myndigheter som presenterats i kommitténs PM den 18 maj är Trafikverket, Tillväxtverket, ESF-rådet, Polisen, Säkerhetspolisen, Försvarsmakten, Inspektionen för vård och omsorg, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Skogsstyrelsen. Det finns även andra myndigheter som bör kunna komma ifråga, där den geografiska samstämmigheten med Svealands län i dag är obefintlig.

Regeringens proposition bör enligt vår uppfattning innehålla förtydliganden och klargöranden som går längre än de skrivningar som kommittén redovisar. Regeringen har mandat att säkerställa en ny geografi också för myndigheterna. Det är inte rimligt att de län och landsting som bildas 2019 ska behöva leva med övergångslösningar till 2023.

En lösning som skulle kunna övervägas är att från regeringens sida ge de mest relevanta myndigheterna i uppdrag att ha en harmoniserad regional organisation klar för de län som nu föreslås 2019.

Avsnitt 8, utgångspunkter för indelning i nya län

Hällefors kommun instämmer i att förslaget troligen kommer att leda till ökad kapacitet och effektivitet i de nya landstingen och att detta är en viktig komponent i hur medborgarna kommer att uppfatta reformen.

Samtidigt är det ett faktum att landstingspolitiken redan idag upplevs som anonymare och mindre intressant av väljarna än de andra politiska nivåerna. Vår bedömning är att utredningen underskattar risken för att intresset och den demokratiska legitimiteten kan komma att minska om medborgarna uppfattar att den styrande makten över så centrala uppgifter som sjukvård, kollektivtrafik och utvecklingsfrågor flyttas allt för långt bort.

På samma sätt finns en risk att rekryteringen av fritidspolitiker till den regionala nivån försvåras beroende på avstånd och upplevd eller reell minskad möjlighet till inflytande.

För att möta dessa farhågor kan behov finnas av att på statlig nivå exempelvis se över lagstiftningen som reglerar sammanträdesformer, vallag och annat som påverkar formerna för representationen. På regionnivå är det viktigt att

fullmäktige och nämnder organiseras på ett sådant sätt att ingen del av det nya länet uppfattas som en "demokratisk periferi".

Avsnitt 12, Svealands län

Vi är i huvudsak positiva till förslaget gällande bildande av Svealands län. Hällefors, liksom flera av kommunerna i Örebro län har idag dock en tydlig koppling till Värmlands län genom arbetspendling, interkommunala samarbeten och annat.

Hällefors kommun anser att Värmland län har en naturlig hemvist i det tänkta Svealands län. Vi delar inte utredningens bedömning att en sådan indelning inte skulle skapa samma fördelar eller ha samma acceptans. Tvärtom tror vi att det skulle innebära betydande fördelar, framför allt inom områden som sjukvård, infrastruktur och kollektivtrafik. Samtliga dessa delar hänger också tätt samman med vår arbetsmarknadsregion.

Sett till sjukvården, ingår Värmland redan som en viktig del i den befintliga sjukvårdsregionen och köper idag betydande mängder vård från Region Örebro. På motsvarande sätt använder läkarutbildningen sjukhus i Värmland för verksamhetsförlagda delar av utbildningen. Vår uppfattning är att det är en fördel om en framtida länsindelning tar hänsyn till sjukvårdsregionen.

Hällefors har liksom stora delar av Värmland en inte obetydlig arbetspendling till Norge, och det arbete som idag utförs gällande gränssamarbete i Värmland skulle utgöra en betydande resurs för Svealands län och kan vara ett komplement till utredningens tankar om arbetsmarknadsregion med tyngdpunkt mot Stockholmsområdet.

Genom att införliva även Värmlands län skulle det viktiga stråket Stockholm-Oslo ytterligare kunna stärkas. En gemensam länstransportplan för en region som i praktiken sträcker sig från Storstockholms ytterområden till norska gränsen tror vi skulle utgöra en fördel inte bara för Svealands län utan för hela Sverige.

En gemensam kollektivtrafikmyndighet för Svealands län inklusive Värmland skulle kunna innebära stora fördelar för de områden som idag liksom Hällefors gränsar till ett eller flera län då det gäller möjligheter till arbetspendling. Vår bestämda uppfattning är att pendlingsmöjligheter är avgörande för att möta framtida demografiska utmaningar.

Ett mindre viktigt argument, men värt att nämnas med hänsyn till utredningens resonemang om svag acceptans, är att en inte obetydlig del av det föreslagna länet består av Bergslagen. Medan identifikationen med landskaps- eller länsgränser är och troligen också förblir svag, finns en "bergslagsidentitet" som sträcker sig från Gävleborgs till Värmlands län och som talar för att det i området finns en stor acceptans för Värmland som en del i Svealands län.

Avsnitt 14, det regionala tillväxtarbetet i länen

Vi tillstyrker med enfaset utredningens förslag. Ett viktigt skäl för Hällefors kommun att bejaka bildandet av nya län är att den politiska nivån i form av de nya landstingen även fortsättningsvis får statens förtroende att leda det regionala utvecklingsarbetet och ta det territoriella ansvaret.

Samspelet med kommunerna är den viktigaste faktorn för att det nya landstinget ska bli framgångsrikt i denna roll.

Kommunernas insatser och betydelse i det regionala utvecklingsarbetet kan inte nog understrykas. Samspelet med de drygt 60 kommuner som kommer att finnas i länet kräver nya arbetsformer och en ny organisering. Hällefors kommun ser fram mot att bli en aktiv part i detta arbete.

Avsnitt 18, ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Hällefors kommun ser en risk med att förslaget om ikraftträdande är forcerat. I de län som föreslås att utgöra Svealands län, finns idag skillnader i organisationen av exempelvis länstrafiken och det regionala utvecklingsuppdraget. Det innebär att det inte "bara" handlar om att överföra befintliga organisationer till en gemensam, utan om en betydande omställning för stora delar av det föreslagna länet.

Det är viktigt att en övergång sker så sömlöst som möjligt och att medborgarna inte drabbas av avbrott i landstingscentrala uppdrag.

En annan aspekt avser den demokratiska förankringen. Det är inte sannolikt att en förändring som utredningen föreslår kommer att vinna något större folkligt stöd, men ett forcerat införande riskerar att leda till ett brett folkligt missnöje, vilket vore en olycklig start för den nya organisationen.

Om utredningens förslag om att Värmlands län uppgår i Västra Götalands län, uppstår frågor gällande den nuvarande sjukvårdsregionen som måste lösas innan förändringen verkställs.

Hällefors kommun önskar också att frågan om Värmlands framtida länsstillhörighet utreds ytterligare.

Avsnitt 19, konsekvensanalys

Med hänsyn till de omfattande förändringar som utredningen föreslår, är konsekvensanalysen som sådan tämligen tunn. Även om vi till stora delar instämmer i utredningens förslag och slutsatser, vore det önskvärt med mer djuplodande analyser av vad förslagen rent konkret kan innebära. I utredningen finns tyvärr inte mycket mer än förhoppningar.

Nytt begrepp i stället för landsting?

Kommittén avser i sitt slutbetänkande att komma med förslag på beteckning på det som i dag är landsting.

Det är viktigt att hitta ett nytt begrepp. En så radikal förändring som den regionala samhällsorganisationen nu står inför underlättas om man också i ord synliggör att det är frågan om något nytt.

Hällefors kommun föreslår att man bygger vidare på den praxis som etablerats i samband med att landstingen övertagit det regionala utvecklingsansvaret. Begreppet region är etablerat för dessa landsting i dag, inte minst i Region Skåne och Västra Götalandsregionen". Numera är det endast vid allmänna val som begreppet landsting används för den regionala politiska nivån.

För Svealands län skulle det som kommittén benämner Svealands läns landsting i stället med detta förslag komma att heta Region Svealand.

I ärendet har kommunfullmäktige beslutat. Kommunsekreterare Mathias Brandt har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också kommunchef Tommy Larserö deltagit.